

Макеєва О. М.,

кандидат юридичних наук, доцент,

Шлапак А. Ю., здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

БЕЗПЕКА РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Проблеми безпеки людини і держави – одні з найактуальніших проблем людства, безпосередньо пов'язані з його виживанням в умовах сучасних викликів і загроз. Події політико-правового та воєнного характеру, що відбуваються останнім часом в Україні та у світі зумовлюють потребу в осмисленні безпекової парадигми, тобто системи понять і уявлень про безпеку в цілому, щодо механізмів та шляхів забезпечення безпеки людини, суспільства та держави.

Конституцією України у статті 3 визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Конституція України виокремлює три головні різновиди безпеки: «безпека громадянина», «громадська безпека», «безпека держави» [1].

Онтологічний зміст поняття «безпека» визначає його як певну якість буття людини, що визначає мету та результат діяльності людини щодо захисту від загрозливих чинників, подій та явищ.

Як відомо поняття безпека вживається у різних значеннях: авіаційна, громадська, демографічна, економічна, екологічна, соціальна, національна, пожежна, радіаційна, руху, техногенна, транспорту, фінансова, тощо), поняття «безпека» у різних галузях визначається по різному.

Як правило, поняття змісту категорії «безпека» включає відсутність небезпеки та наявність стану захищеності життєво важливих інтересів індивіда, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. В цьому зв'язку, в сучасних умовах, безпеку слід розглядати як одну з найголовніших умов існування людства, світового співтовариства та держав, суспільства та діяльності людей.

Поняття «безпека» як елемент родового об'єкту кримінальних правопорушень, має певні особливості. У Кримінальному кодексі України (розділ XI Особливої частини) передбачено захист безпечного переміщення на залізничному, водному, повітряному, автомобільному, міському електричному транспорті та магістральному трубопровідному транспорті [2].

В теорії та практиці кримінального права є різні підходи до класифікації об'єкта кримінального правопорушення, проте у більшості наукових джерел, присвячених питанням об'єкта, класифікація об'єктів кримінального правопорушення (злочину) включає три рівні: загальний, родовий (груповий) та безпосередній об'єкти. Як прийнято вважати, підставою об'єднання кримінальних правопорушень Особливої частини КК України слугує родовий об'єкт кримінального правопорушення. На підставі принципу побудови Особливої частини КК України за родовим об'єктом посягання, саме безпека руху та експлуатації транспорту є родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених розділом XI Особливої частини КК України.

Під безпекою руху та експлуатації авіаційного транспорту, як об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених розділом XI Особливої частини КК України (ст.ст. 276-282 КК) В.Г. Кундеус розуміє такий стан функціонування авіаційного транспорту, за якого не заподіюється і не може бути заподіяна шкода життю і здоров'ю людей, власності, іншим соціальним цінностям внаслідок руху або експлуатації авіаційного транспорту [3, с. 224].

Предметом цих правопорушень є транспортні засоби, шляхи сполучення, споруди на них, транспортні комунікації, вокзали, засоби зв'язку, сигналізації, автоматизації, які забезпечують безпеку руху транспортних засобів. З об'єктивної сторони ці правопорушення є різними. Більшу частину цих посягань описано в законі як злочини із матеріальним складом, меншу частину – із формальним. Суб'єктивна сторона правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту визначається залежно від складності її об'єктивної сторони. Правопорушення з формальним складом вчиняються з прямим умислом. У правопорушеннях із матеріальним складом необхідно встановлювати психічне ставлення особи до діяння та його наслідків, що має важливе значення для кваліфікації і призначення покарань.

Отже, безпека є умовою для нормальної реалізації наданих Конституцією України й гарантованих державою прав, свобод та обов'язків, що виникають у механізмі суспільних відносин в сфері руху й експлуатації транспорту. Порушення прав, свобод і обов'язків у цій сфері може призвести до загибелі людей, пошкодження або знищення транспорту й інших суспільно небезпечних наслідків.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 07.11.2022).
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III т. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/stru#Stru> (дата звернення: 07.11.2022).
3. Кундеус В.Г. Безпека руху та експлуатація авіаційного транспорту як об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених розділом XI особливої частини КК України // Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена

Правління Кримінол. асоц. України, проф. Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. 464 с. С. 223-225.